

Vaqif Yusifli

Unudulmayan Rasim Kərimli

O, ŞAİR idi. İndi də şeirləri müğənnilərin oxuduğu mahnılarda səslənir.

*Dünya mərdlər dünyasıdır,
Ərənləri min yaşasın.
Sinəsini tufanlara
Gərənləri min yaşasın.*

*Ürəyimin gözüsən,
Söhbətişən, sözüsən.
Sən könlümün özüsən,
Gəzə bilmərəm sənisi.*

Düz 25 il bundan öncə Rasim Kərimli, mənim çox nadir hallarda rastlaşdığım, amma şeirlərini sevə-sevə oxuduğum bir şair vəfat etdi. Cəmi 64 yaşı vardı.

Bu 25 il ərzində Rasim Kərimli unudulmadı, həmyerlisi və ən yaxın dostu professor Qəzənfər Paşayev onun şeirlərini bir yerə cəm edib 2009-cu ildə "Dözmək olmur ayrılığa" adı ilə kirab kimi çap etdirdi, həmin kitaba samballı bir ön söz yazdı. Əslində, Qəzənfər müəllim təkcə dostluq missiyasını deyil, həm də bir şairin müasir poeziyada yerini müəyyənləşdirdi.

Rasim Kərimli Tovuzun Düzqırıxlı kəndində dünyaya göz açmışdı. Tovuzdan nə qədər aşıq və şair yetişib, hamısının içində bir saz havası yaşayıb, hamısı qoşma, gəraylı, təcnilə başlayıb şairliyə. Aşıqlar istəyiblər ki, Hüseyn Bozalqanlı və Mikayıl Azaflı yolunu tutub getsinlər. O, saz-söz mühitindən Məmməd İsmayıl, Məstan Günər kimi ustad şairlər yetişib. İndi İslam Sadıq, Zirəddin Qafarlı, Dəmir Çeşməli kimi şairlər də o tontənəni yaşadırlar.

Amma söhbət Rasim Kərimlidən gedir və mən Rasim Kərimlini bir şair kimi heç kimlə müqayisə etmədən deyə bilərəm ki, o, bütün ömrü boyu - lap uşaqlıqdam ölümünə qədər - nə sazdan, musiqi aləmindən ayrıldı, nə də qoşmadan, gəraylıdan...

Rasim Kərimli xalq poeziyasının qanadlarında əsəbiyyata gəlmişdi. Aşıq poeziyasını - Qurbanini, Tufarqanlı, Ələsgəri, Bozalqanlı əzbər bildiyini Qəzənfər müəllim də təsdiq edə bilər. Və Səməd Vurğun, Hüseyn Arif də çox sevirdi. Bu sevgi təbii idi, həm də onun üçün poeziya məktəbiydi.

Rasim Kərimlinin gəraylı və qoşmaları sadəliyin, təbii deyim tərzinin ən gözəl nümunələridir desəm, daha doğru olar. Bu baxımdan o, Hüseyn Arif, Zəlimxan Yaquba daha yaxındır. İstər qoşma olsun, istər gəraylı bu şeir növlərinin texnologiyasına bələd olanlar yaxşı bilirlər: birinci misra ilə son misra, şeirin ayrı-ayrı bəndləri arasında fikrin ardıcıl inkişaf konstruksiyası nəzərə çarpmalıdır.

*İnsan qulunc çalsın gərək zülmətə,
Ağza su alıb susmağa nə var.
Qurdlarla cəngə gir hünərinvarsa,
Bülbülün səsinə kəsməyə nə var.*

Aşıq poeziyasındakı ustadnamələri xatırladan bu qoşmadan Rasim Kərimli janrın tələblərinə sadıq qalıb. Rasim Kərimlinin şeirləri hansı mövzuda qələmə alınıb - sualı bəsit səslənər. Şair üçün mövzu ürəkdən gələn səsləri şeirə çevirməkdir, istər Vətəndən yaz, istər sevgidən, istərsə də güldən-çiçəkdən... ya səni narahat edən bir fikir varsa, ya ayrılıqdan, ya da sənətinə pərəstiş etdiyən bir insandan... təki ortada ürəklə beynin vəhdəti əks olunan şeir yaransın.

Məsələ ondadır ki, lap dönə-dönə işlənən mövzulardan da fərqlənə biləsən Onun bu adda bir gəraylısı bar: "Nə ləzzəti"... Bu gəraylıda həyat eşqi, ucalıq eşqi tərənnüm olunur.

*Dağa çıxdın, zirvəsinə
Çatmadınsa nə ləzzəti.
Gül-çiçəyin dalğasında
Batmadınsa nə ləzzəti.*

Mükəmməl gəraylıdır. Rasim Kərimlinin bütü qoşma və gəraylılarını oxudum, demək olar ki, dilinin, ifadə tərzinin səlisliyi, xalqdan - eldən-obadan gələn söz və ifadələrin şirinliyi fitri bir keyfiyyətdir, - deyirəm.

Rasim Kərimlinin itabına ön söz yazan Qəzənfər Paşayev söyləyir ki, bir neçə musiqi alətlərində, çalan Rasim Kərimli milli musiqimizin bilicilərindən idi. Onun evinə Qazaxdan, Tovuzdan, Borçalıdan aşıqlar gələrdi.

Hüseyn Arif gələrdi, İ.Tapdıq gələrdi, Zəlimxan gələrdi. Səhərəcən saz çalardılar, şeirlər oxuyardılar. Qəzənfər Paşayev neçə dəfə bunun şahidi olub. Elə bir konsert (Dövlər tədbirləri daxil olmaqla), elə bir şənlik, elə bir toy olmazdı ki, Rasim Kərimlinin sözlərinə yazılmış mahnılar oxunmasın. Baxın:

*Dünya mərdlər dünyası
Ərənləri min yaşasın.
Sinəsini tufanlara
Gərənləri min yaşasın.*

Bu mahnılar 40 ilə yaxındı ki, müğənnilərin repertuarında səslənir. Rasim Kərimlinin şeirlərinə xas olan bu xüsusiyyəti nəzərdən qaçırmayacaq. Onun şeir dili sanki musiqi layları üzərində köklənib. Şeirlə musiqinin birliyi isə sözün emosional həddinə yol açır xüsusilə, sevgi şeirlərində:

*Sevda dolu bir çiçəyəm,
Ürəyində bitir məni.
İlqarıma dönük çıxsam,
Həmişəlik itir məni.*

Rasim Kərimlinin təkcə gözəllik, xalq ruhunu tərənnüm edən şair kimi tanımaq məhdudluq olardı. O, cəmiyyətdə, yaşadığı mühitdə qarşılaşdığı mənfiliklərə, neqativ hallara öz etiraz səsinə ucaldırdı.

*"Qoşmadan uzaqlaş" - deyirlər mənə,
Bilmirlər ağzımın dadı qoşmadır.
Dağlardan süzülən bir şələlədir,
Özü can dərmanı, adı qoşmadır.*

*"Ruhani", "ovşarı", "Misri" çaldıran
Nərəsi şahları taxtdan saldıran,
Qıratın nalından alov qaldıran,
Susduran yamanı, yadı qoşmadır.*

Bu şeiri heç də qoşmanı müdafiə kimi dəyərləndirməyək. Qoşmanın (təbii ki, əsl qoşmanın) müdafiəyə ehtiyacı qox. Əsas məsələ, "qoşmadan uzaqlaş" deyənlərə qınaqdır.

Rasim Kərimli xeyli satirik şeirlərin də müəllifidir və o, məhz qoşma və gəraylı ilə şikayət və etirazçı mövqeyində dayanır.

*Alçaqlar ucalıb, ucalar enib,
Məhəbbət məhv olub, sədaqət sönüb.
Hamı ac aslana, ac qurda dönüb.
Heç kimə etibar bağlamaq olmur.*

*Qanqaldan qiymətsiz olub qızılgül,
Sərənin əlinə su tökülür bülbül
Bu dərdədən od tutub alışır könlü,
Haqsız haqq ilə dağlamaq olmur.*

Rasim Kərimli bu fani dünyadan 64 yaşında köçdü. ("Aparmağa yarayrsan Ancaq şirin canı dünya")

Amma şeiri də yaşayırsa, ölüm deyil bu. Bircə şeiri yox, onlarla şeiri yaşayan Rasim Kərimli unudulmayıb...